

Talentfullt

Av Knut Ødegård

«Rønnaug Kleiva er for meg etter bok nr. 2 eit tydeleg forfattarnamn», skriver vår anmelder om «ei bok eg er heilt viss om at eg kjem til å venda attende til».

«Å fø fram ein kalv over vinteren», er den omstendelige tittelen på Rønnaug Kleivas andre bok.

Debutboka, «Animasjonar» (1985), var ei diktsamling. Årets bok ligg i grenseområdet mellom prosa og lyrikk, og illustrerer kor vanskeleg ei plassering innanfor generane kan vera. Forlaget presenterer boka som «poetiske prosatekstar», men forfattaren hakkar prosaen opp i versliner. Det er ofte vanskeleg å få auga på grunngevinga for kvifor linene er delte slik dei er, det virkar stundom ganske tilfeldig.

Det er ei bok som inneheld fleire kryssande linjer, og gjev lesaren høve til å røyva seg på mange opplevings- og erkjenningsplan. Tekstane, som varierer frå 4–5 liners — ja: dikt og til eit par siders prosatekst, knyter seg til kvarandre både på det ytre og indre forteljeplanet.

Boka teiknar eit landsens nordvestlandsk landskap og er på det ytre forteljeplanet realistiske skildringar av daglegdags hendingar, trivialitetar — stort sett. Med i dette høyrer årsens ring av mold og frø, vekst i åker, hausting av grøda og tepet av snø og frost, men med høyrer også menneskelivets fasar, og sjukdom og død. Det store spelet, skreiv Vesaas om — ein forfattar som det også vert direkte referert til. Meir enn med Vesaas er Rønnaug Kleiva — på sitt beste — i ætt med Eldrid Lunden, og dét er når ho maktar å gjera språket sitt til ein presis reiskap for den sinnlege røyndomen som denne diktinga til sjuande og sist handlar om — og der diktet stend eller fell med tilhøva til språket.

Den underliggjande handlinga som røyver seg innan det eg kallar ein sinnleg røyndom, har klare parallellar til den ytre — med tilfrysing, smelting, opne/stengde vegar osv. — men der det dreier seg om utfaldings- og vekstvegar, men også heimmings- og avstengingsmekanismar. Best maktar ho å syna dei underliggjande mønstra gjennom ein antitetisk bilettbruk, elva som rinn under isen t.d. — stilt opp mot eit kjærteikn eller ei sol som rett nok ikkje skin heile dagen.

Der desse motsatsane — som oftast noko tilstivna mot noko som strøymer fritt eller motpolar (heitt/kaldt) — ikkje kjem klårt fram, dett tekstane for denne lesaren ofte ned i private minnebilette.

Rønnaug Kleiva har markert seg sterkt med høstens bok.

Den utvendige realisme vert verande utvendig realisme, men utan den klassiske realistsens budskap eller viktige/engasjerande forteljing. Spenningspunktane og overføringslinene manglar i ein heil del av desse tekstane. Eg har diverre ikkje plass til å gjeva utfyllande døme her, men eitt er ein stutt nok tekst til at han kan attgjevast: «Eg har nett teke boka ut av hyllene. Det har eg gjort fleire gonger før. Det er eit oppslagsverk.»

Ordleiken er det einaste eg er istand til å pressa ut av ein tekst som denne, og det vert for tynt som — leseverk. Blant dei sterkeste tekstane finst dei som knyter seg til store hendingar og tydelege, ofte dramatiske, overgangar som sjukdom og død — som t.d. «Det døyr alle vegar».

Rønnaug Kleiva er for meg etter bok nr. 2 eit tydeleg forfattarnamn. «Å fø fram ein kalv over vinteren» er — trass i innvendingane, men også på grunn av irritasjonane — ei bok eg er heilt viss om at eg kjem til å venda attende til. For vi har å gjera med ein forfattar som stend fram med eit heilt uvanleg medvite tilhøve til språk, som ikkje talar om dei store kjenslene, men som atter og atter freistar å finna det sannferdige språket, slipa fram det klare biletet — ho er kjølig og sensuell på same tid.

Når ho mislukkast, for det meiner eg ho gjer av og til, er det ikkje fordi ho vel lettvinde løysingar, men fordi ho ikkje alltid har arbeidd seg fram til den frigjerande rørsla som er overføringslina til lesaren. Men eg er ikkje i tvil om at ein har med noko av det mest talentfulle som har stått fram i norsk samanheng på lenge å gjera.

Men det må seiast, og det hadde eg også sagt dersom det var Eldrid Lunden eg skreiv om, at det er trist at ho øydelegg det ellers så gode nynorske målet sitt med bokmålsord som t.d. «umuleg», «følelsane», «befolka» og «bevegelse».

Rønnaug Kleiva:
Å FØ FRAM EIN
KALV OVER
VINTEREN
Det Norske Samlaget